

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวเพื่อร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น

นางอัจฉรา พุ่มนิกร

ด้วยบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอันสืบเนื่องมาจากการพัฒนาสู่ความทันสมัยของสังคมโลก ประเทศไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงจากทิศทางการพัฒนากระแสดังกล่าวได้ ทำให้สังคมไทยมีความเจริญเป็นปรากฏการณ์ที่สังคมยอมรับโดยทั่วกันว่าความเจริญที่เห็นเป็นรูปธรรมทั้งหลายนำมาซึ่งความสะดวกสบายนานาประการ ส่งผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อประชาชนทุกเพศ ทุกวัยและทุกระดับชั้น ด้วยเช่นกันดังปรากฏการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น นับเป็นปัญหาในหลายๆ ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความเจริญของสังคม และคนในสังคมยังเรียนรู้และปรับตัวได้ไม่ทันการ การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์จึงมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ซับซ้อนและเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆ อีกมาก จากการศึกษาวิจัยเรื่อง **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวเพื่อร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น** เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น และแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวเพื่อร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ประชากรกลุ่มตัวอย่างในชุมชนโคกจรดไผ่ยมราช และชุมชนราชเทวี กรุงเทพมหานคร รวมทั้งบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๒๐ คน มุ่งเน้นการค้นหาปัญหาของแม่วัยรุ่น โดยการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาชิก ของชุมชนร่วมดำเนินการจัดเก็บข้อมูล สังเคราะห์สภาพปัญหาร่วมกันนำเสนอมาตรการและทางออกร่วมกัน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สถานการณ์ปัญหาดังกล่าวของวัยรุ่นอันนำไปสู่การเกิดสภาพแม่วัยรุ่น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเด่นชัด ได้แก่ การคบเพื่อน การเที่ยวเตร่ อิทธิพลจากสื่อ ความรู้เรื่องเพศศึกษา ค่านิยมทางเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์และความรับผิดชอบ และการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเยาวชนตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การป้องกัน ยุทธศาสตร์การช่วยเหลือและบำบัดฟื้นฟู ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทและองค์ความรู้แก่กลุ่มผู้นำทางความคิดของเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์การจัดสิ่งยั่วยุและอิทธิพลจากสื่อ ยุทธศาสตร์การผลักดันนโยบาย และยุทธศาสตร์การสำรวจข้อมูล การพัฒนาระบบงาน และการติดตามผล โดยบทบาทของครอบครัวที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเยาวชนตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ใน ๓ ลักษณะสำคัญ คือ บทบาทในการป้องกัน บทบาทในการช่วยเหลือ และบทบาทในการสนับสนุน ทั้งนี้การส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของครอบครัวในยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเยาวชนตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น มุ่งเน้นการให้ความรู้และทักษะในการเลี้ยงดูเด็กแต่ละช่วงวัย รวมถึงการสื่อสารระหว่างผู้ตั้งครรภ์ไม่พร้อมกับครอบครัวตนเอง และครอบครัวผู้ทำให้ตั้งครรภ์ และการจัดตั้งคลินิกพ่อแม่ เพื่อเป็นกลไกให้ความรู้และให้คำปรึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เป็นปัญหาของลูกในวัยรุ่น

แนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวเพื่อร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า การอบรมสั่งสอนบุตรหลานของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เครือญาติ การเอาใจใส่

ดูแลในทุกด้าน โดยเฉพาะการคบเพื่อน กิจกรรมที่เด็กสนใจและความสัมพันธ์ที่ีระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ หรือญาติ เป็นสิ่งสำคัญและมีส่วนหนุนเสริมไม่ให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และการได้รับความรักความเข้าใจ การเกื้อหนุนจากครอบครัว มีผลช่วยให้แม่วัยเยาว์มีกำลังใจในการเตรียมตัวรับบทบาทความเป็นแม่ได้ดีขึ้น ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพครอบครัวเป็นสิ่งจำเป็น โดยเน้นการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว บทบาทพ่อแม่ และลูก โดยส่งเสริมให้ครอบครัวได้เรียนรู้ร่วมกัน และเมื่อเกิดปัญหาต้องทำความเข้าใจร่วมกันเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังต้องมีระบบสนับสนุนและช่วยเหลือสำหรับแม่วัยเยาว์อย่างรอบด้าน ทั้งด้านการให้ความรู้และทักษะการดูแลครรภ์ การเลี้ยงบุตร บทบาทและการสร้างครอบครัวใหม่ การศึกษาและอาชีพ และทางเลือกชีวิตที่เหมาะสม โดยมาตรการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวเพื่อร่วมป้องกัน และแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพครอบครัวเพื่อการพึ่งตนเองและบทบาทครอบครัวที่เหมาะสม และ การพัฒนาระบบหนุนเสริมให้แก่ครอบครัวในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

ผลจากการศึกษา มีข้อเสนอแนะที่สำคัญได้แก่ การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง ควรมีกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควรให้ความสำคัญและปรับรูปแบบให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงแยกมิติตามตัวแปรที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของครอบครัว ตามลักษณะของครอบครัวแต่ละครอบครัว ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมอาจทำให้ครอบครัวสูญเสียรายได้ หรือโอกาสทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ผู้ดำเนินโครงการควรหาแนวทางการชดเชยการสูญเสียโอกาสดังกล่าว สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป เห็นควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบครอบครัวทั้งของสังคมชนบทและเมืองในแง่มุมต่างๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นสภาพและปัญหาหลักทางสังคมในชนบทและเมืองที่มีอิทธิพลต่อสภาพความรุนแรงของปัญหา และการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น มีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองที่ใช้ระยะเวลายาว (Longitudinal Study) เพื่อสร้างต้นแบบในการพัฒนาครอบครัวอย่างยั่งยืน และควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวตามตัวแปรต่าง ๆ ที่แยกเฉพาะเป็นรายครอบครัว